

พลวัตของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาไทย¹

นางสาวจรรยา รุ่งตระกูล²

บทนำ

กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของไทยมีการขับเคลื่อนหรือเปลี่ยนแปลงไปข้างหน้าโดยการพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้สอดคล้องกับบริบทของความตกลงระหว่างประเทศและหลักกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ปัจจุบันได้มีการขยายขอบเขตความคุ้มครองหรือยกระดับความคุ้มครองมากยิ่งขึ้น และมีการปรับปรุงกระบวนการรับรองสิทธิและบังคับสิทธิที่มีประสิทธิภาพสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน และเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยจะเข้าหรือได้เข้าร่วมเป็นภาคีในความตกลงระหว่างประเทศหรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น พิธีสารมาดริดซึ่งเป็นความตกลงที่อำนวยความสะดวกในการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ โดยมีการกำหนดกฎเกณฑ์การขอจดทะเบียนผ่านสำนักกระหว่างประเทศ (International Bureau หรือ IB) ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) สนธิสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) (WIPO Copyright Treaty 1996 หรือ WCT) ความตกลงกรุงเฮกว่าด้วยการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ (Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Designs) หรือพิธีสารแก้ไขความตกลงทริปส์ด้านสาธารณสุข (Protocol Amending the TRIPS Agreement) (Doha Declaration) เป็นต้น

การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้าและกฎหมายลิขสิทธิ์ที่ผ่านมา รวมทั้งการเตรียมการเพื่อการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายสิทธิบัตรที่จะมีขึ้นในอีกไม่ช้าไม่นานนี้นับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของไทยที่มีความสำคัญและอาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาพิพากษาคดีทรัพย์สินทางปัญญาของศาลยุติธรรมที่ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษมีอำนาจพิพากษาพิพากษา การศึกษาถึงแนวความคิดที่นำมาสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งที่เตรียมการจะปรับปรุงแก้ไขต่อไปจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและพึงให้ความสำคัญ ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษได้รับเกียรติจากนางแววดาว ดำรงผล ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย กรมทรัพย์สินทางปัญญา และนางสาวทักษอร สมบูรณ์ทรัพย์ นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักกฎหมาย กรมทรัพย์สินทาง

¹ เรียบเรียงสรุปจากการประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการเสริมสร้างมาตรฐานการอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ แผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเรื่อง พลวัตของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาไทย เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2561 ณ โรงแรมวินทรี ซิตี้ รีสอร์ท อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

² นิติกรชำนาญการ ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ

ปัญญา เป็นวิทยากรในการประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการเสริมสร้างมาตรฐานการอำนวยความสะดวกของศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษแผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ในหัวข้อเรื่อง พลวัตของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาไทย โดยได้นำเสนอแนวความคิดและรายละเอียดโดยสังเขปของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้า กฎหมายลิขสิทธิ์ และกฎหมายสิทธิบัตร

บทความนี้จึงนำเสนอถึงแนวความคิดและรายละเอียดโดยสังเขปของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้า รวมทั้งแนวความคิดและรายละเอียดโดยสังเขปของการเสนอปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายสิทธิบัตรต่อไป โดยได้เรียบเรียงสรุปความจากผลการประชุมเชิงปฏิบัติการดังกล่าวข้างต้น

การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้า³

สำหรับประเทศไทยกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่ใช้เป็นหลักอยู่ในปัจจุบันคือพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ซึ่งได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าว 2 ครั้ง โดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2543 และแก้ไขล่าสุดโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2559 ที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2559 และมีผลใช้บังคับแล้วตั้งแต่วันที่ 28 กรกฎาคม 2559 ยกเว้นบทบัญญัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าภายใต้พิธีสารมาดริด ซึ่งจะมีผลทางกฎหมายในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริดในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2560⁴ โดยมีสาระสำคัญของการปรับปรุงแก้ไขอยู่ 5 ประการหลักคือ

ประการแรกการขยายขอบเขตการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้

เป็นการขยายการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าไปยังเครื่องหมายประเภทใหม่ ๆ ที่เรียกว่า Non - traditional trademarks ซึ่งหมายถึง เครื่องหมายที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา เช่น กลิ่น เสียงและสัมผัส แต่ประเทศไทยได้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้าโดยให้ความคุ้มครองเครื่องหมายที่เป็นเสียงเพิ่มขึ้นมาเท่านั้น ส่วนเครื่องหมายที่เป็นกลิ่นและสัมผัสนั้น เนื่องจากยังมีปัญหาในเรื่องการรับจดทะเบียน การบังคับใช้และการละเมิดสิทธิที่ยังเป็นข้อถกเถียงอยู่มากจึงยังไม่ได้ให้ความคุ้มครอง

การขยายความคุ้มครองเครื่องหมายเสียงที่ดำเนินการโดยแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า เครื่องหมาย ในมาตรา 4 ซึ่งเดิมกำหนดไว้ว่า “เครื่องหมาย” หมายความว่า ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ หรือสิ่งเหล่านี้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในส่วนนี้จะดำเนินการโดยเพิ่มคำว่า เสียง ในบทนิยามความหมายของคำว่า เครื่องหมาย เป็นว่า “เครื่องหมาย” หมายความว่า ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ เสียง หรือสิ่งเหล่านี้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน อย่างไรก็ตาม เครื่องหมายการค้าประเภทเสียงที่จะพิจารณาจดทะเบียนได้นั้นต้องเป็นเครื่องหมาย

³ สาระสำคัญของเนื้อหาในหัวข้อนี้นำเสนอโดยนางแววดาว ดำรงผล ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย กรมทรัพย์สินทางปัญญา

⁴ ข้อมูลจาก <http://www.ipthailand.go.th/th/>

การค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะด้วย สำหรับข้อพิจารณาความมีลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายการค้า เสียงนั้นมีกำหนดไว้ในมาตรา 7 วรรคสอง พร้อมกับการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับสาระสำคัญของการกำหนดลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายการค้าประเภทอื่นด้วย

เดิมมาตรา 7 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2524 กำหนดสาระสำคัญของลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายการค้าไว้เพียง 6 อนุมาตรา กล่าวคือ กำหนดไว้ว่า เครื่องหมายการค้าที่ประกอบด้วยลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นลักษณะบ่งเฉพาะ

(1) ชื่อตัว ชื่อสกุลของบุคคลธรรมดาที่ไม่เป็นชื่อสกุลตามความหมายอันเข้าใจกันโดยธรรมดา ชื่อเต็มของนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น หรือชื่อในทางการค้าที่แสดงโดยลักษณะพิเศษและไม่ถึงถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าโดยตรง

(2) คำหรือข้อความอันไม่ได้ถึงถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้านั้นโดยตรงและไม่เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(3) กลุ่มของสีที่แสดงโดยลักษณะพิเศษหรือตัวหนังสือ ตัวเลข หรือคำที่ประดิษฐ์ขึ้น

(4) ลายมือชื่อของผู้จดทะเบียนหรือของเจ้าของเดิมของกิจการของผู้จดทะเบียน หรือลายมือชื่อของบุคคลอื่นโดยได้รับอนุญาตจากบุคคลนั้นแล้ว

(5) ภาพของผู้จดทะเบียนหรือของบุคคลอื่นโดยได้รับอนุญาตจากบุคคลนั้นแล้ว หรือในกรณีที่บุคคลนั้นตายแล้ว โดยได้รับอนุญาตจากบุพการี ผู้สืบสันดาน และคู่สมรสของบุคคลนั้น ถ้ามี แล้ว

(6) ภาพที่ประดิษฐ์ขึ้น

แต่พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2559 ได้ปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายการค้าตามมาตราดังกล่าวเป็น 11 อนุมาตรา โดยแยกบทบัญญัติการพิจารณาลักษณะบ่งเฉพาะตามอนุมาตรา 3 ออกเป็น 3 กรณี กล่าวคือ

(3) คำที่ประดิษฐ์ขึ้น

(4) ตัวหนังสือหรือตัวเลขที่ประดิษฐ์ขึ้น

(5) กลุ่มของสีที่แสดงโดยลักษณะพิเศษ

ทำให้มีการใช้ถ้อยคำและแบ่งแยกสาระสำคัญของลักษณะบ่งเฉพาะในกรณีเครื่องหมายคำประดิษฐ์ ตัวหนังสือหรือตัวเลขประดิษฐ์ และกลุ่มของสีที่ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ยังเพิ่มเรื่องลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายภาพ รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุและเสียงกล่าวคือ

1. ลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายภาพ ในมาตรา 7 วรรคสอง (9) โดยภาพที่จะถือว่าเป็นลักษณะบ่งเฉพาะนั้นต้องเป็นภาพที่ไม่ถึงถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าที่จดทะเบียนโดยตรงและไม่เป็นภาพแผนที่หรือภาพแสดงสถานที่ทางภูมิศาสตร์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ตัวอย่าง เครื่องหมายภาพที่ถึงถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้านั้นโดยตรงที่นายทะเบียน

เครื่องหมายการค้าอาจมีคำสั่งปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนได้ เช่น ⁵ ที่ยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากับสินค้าน้ำยาล้างจาน เป็นต้น

⁵ ภาพจากเอกสารประกอบการนำเสนอของนางแววดาว ดำรงผล

นอกจากนี้ ยังมีประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การกำหนดภาพแผนที่หรือภาพแสดงสถานที่ทางภูมิศาสตร์ตามมาตรา 7 วรรคสอง (9) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2559 โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 28 กรกฎาคม 2559 กำหนดให้ภาพแผนที่โลก ภาพแผนที่ทวีป ภาพแผนที่ประเทศ ภาพแผนที่ทางทะเล ภาพแผนที่ทางถนนหรือเส้นทางคมนาคมอื่น ภาพแผนที่ของสถานที่ใด ๆ ที่ประชาชนโดยทั่วไปในประเทศไทยรู้จักกันแพร่หลาย เช่น ภาพแผนที่แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น กับภาพแสดงสถานที่ทางภูมิศาสตร์ที่ประชาชนโดยทั่วไปในประเทศไทยรู้จักกันแพร่หลาย หรือภาพที่ประดิษฐ์ขึ้นให้คล้ายกับสถานที่ดังกล่าว เช่น ภาพภูเขา ภาพเกาะ ภาพแหลม ภาพอ่าว เป็นต้น ถือว่าเป็นภาพแผนที่หรือภาพแสดงสถานที่ทางภูมิศาสตร์ตามมาตรา 7 วรรคสอง (9) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559

ตัวอย่างเช่น ⁶ และ ⁷ เป็นต้น

2. ลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายรูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุในมาตรา 7 วรรคสอง (10) โดยรูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุที่ถือว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะนั้นจะต้องไม่เป็นลักษณะโดยธรรมชาติของสินค้านั้นเอง หรือต้องไม่เป็นรูปร่างหรือรูปทรงที่จำเป็นต่อการทำงานทางเทคนิคของสินค้านั้น และต้องไม่เป็นรูปร่างหรือรูปทรงที่ทำให้สินค้านั้นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ตัวอย่าง รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุที่เป็นลักษณะโดยธรรมชาติของสินค้าซึ่งไม่ถือว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะและไม่อาจรับจดทะเบียนได้ เช่น รูปร่างทรงกลมเมื่อขจัดทะเบียนใช้กับสินค้าฟุตบอล รูปร่างของมะม่วงเมื่อขจัดทะเบียนใช้กับสินค้ามะม่วง หรือรูปร่างของขนมปังเมื่อขจัดทะเบียนใช้กับบริการร้านเบเกอรี่ เป็นต้น

ตัวอย่าง รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุที่จำเป็นต่อการทำงานทางเทคนิคของสินค้านั้นซึ่งไม่ถือว่ามี

ลักษณะบ่งเฉพาะและไม่อาจรับจดทะเบียนได้ เช่น ⁸ หรือ ⁹ ซึ่งเป็นรูปร่างหรือรูปทรงของเครื่องโกนหนวดไฟฟ้าสามหัว เนื่องจากเป็นเทคนิคที่ทำให้โกนหนวดได้เกลี้ยงเกลาเรียบเนียน และใช้งานได้สะดวกยิ่งขึ้นเป็นรูปร่างหรือรูปทรงที่จำเป็นต่อการทำงานของที่โกนหนวด จึงไม่อาจถือว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะและไม่อาจรับจดทะเบียนได้นอกจากนี้ ยังมีลักษณะของใบพัดของพัดลมที่สร้างให้เกิดรูปแบบการไหลเวียนของลม หรือรูปร่างโถคอกห่านเมื่อใช้กับสินค้าเครื่องสุขภัณฑ์ เป็นต้น

⁶ เฟิ่งอ๋าง

⁷ เฟิ่งอ๋าง

⁸ เฟิ่งอ๋าง

⁹ เฟิ่งอ๋าง

ตัวอย่าง รูปร่างหรือรูปทรงที่มีลักษณะบ่งเฉพาะและได้รับการจดทะเบียน เช่น ตึกตึกที่ตั้งโชว์หน้าร้านอาหาร เป็นต้น¹⁰ ซึ่งเป็น

ตัวอย่าง เครื่องหมายรูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุที่ทำให้สินค้านั้นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น อันไม่อาจถือได้ว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะ คือ โคมไฟที่มีรูปทรงแปลก

มีข้อสังเกตจากผู้เข้าร่วมประชุมว่า การพิจารณาปัญหาว่าเครื่องหมายการค้าที่ขอจดทะเบียนเป็นรูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุที่ทำให้สินค้านั้นมีมูลค่าเพิ่มขึ้นหรือไม่นั้น หากเป็นกรณีที่ยังไม่มีการขายสินค้านั้นแต่ได้นำเครื่องหมายการค้ามาขอจดทะเบียนก่อนจะพิจารณาว่าเป็นรูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุที่ทำให้สินค้านั้นมีมูลค่าเพิ่มขึ้นก็อาจเป็นการล่าช้าส่วนกรณีที่มีการใช้สินค้านั้นมาอย่างแพร่หลายจนมีลักษณะบ่งเฉพาะด้วยการใช้แล้วอาจนำมาขอจดทะเบียนได้ตามมาตรา 7 วรรคสาม ซึ่งปรับปรุงแก้ไขใหม่ในคราวเดียวกันนี้ ซึ่งกำหนดไว้ว่า เครื่องหมายการค้าที่ไม่มีลักษณะตามมาตรา 7 วรรคสอง (1) ถึง (11) หากได้มีการจำหน่าย เผยแพร่ หรือโฆษณาสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นจนแพร่หลายแล้วตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และพิสูจน์ได้ว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามหลักเกณฑ์นั้นแล้ว ให้ถือว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะ

3. ลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายเสียงในมาตรา 7 วรรคสอง (11) โดยเครื่องหมายเสียงที่จะจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้นั้นต้องเป็นเสียงที่ไม่ถึงถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้านั้นโดยตรงหรือต้องไม่เป็นเสียงโดยธรรมชาติของสินค้านั้น หรือไม่เป็นเสียงที่เกิดจากการทำงานของสินค้านั้น

ตัวอย่าง เครื่องหมายเสียงที่ถึงถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าที่ขอจดทะเบียน เช่น เสียงว้าวสำหรับการจำหน่ายสินค้านมสด เป็นต้น ซึ่งไม่อาจรับจดทะเบียนได้ ส่วนเครื่องหมายเสียงที่เป็นเสียงโดยธรรมชาติของสินค้านั้น เช่น เสียงร้องของเปิดสำหรับการจำหน่ายเปิด หรือเสียงร้องของว้าวสำหรับการจำหน่ายเนื้อว้าว เป็นต้น แต่มีข้อที่น่าจะพิจารณาคือ กรณีสินค้าเป็นนมว้าว แต่ใช้เครื่องหมายเสียงเป็นเสียงร้องของแพะนั้น โดยหลักการไม่เข้าเงื่อนไขของการห้ามจดทะเบียนเครื่องหมายเสียงตามที่กล่าวถึงข้างต้น จึงน่าจะจดทะเบียนได้ แต่มีข้อสังเกตว่า การใช้เครื่องหมายเสียงในลักษณะนี้จะก่อให้เกิดประชาชนเกิดความสับสนหรือหลงผิดในตัวสินค้าหรือไม่¹¹

ตัวอย่าง เครื่องหมายเสียงที่เกิดจากการทำงานของสินค้านั้นซึ่งไม่ถือว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะและไม่อาจรับจดทะเบียนได้ เช่น เสียงเครื่องยนต์ของรถจักรยานยนต์สำหรับการจำหน่ายรถจักรยานยนต์ เป็นต้น

ในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายเสียงนั้น กฎกระทรวง (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ.2560) ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ข้อ 11 ทวิ กำหนดไว้ว่าการจดทะเบียน

¹⁰ เพิ่งอ้าง

¹¹ เนื่องจากมีประกาศกระทรวงพาณิชย์ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2543) เรื่อง เครื่องหมายที่ต้องห้ามมิให้รับจดทะเบียน ตามมาตรา 8 (13) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้เครื่องหมายและคำบรรยายซึ่งอาจทำให้สาธารณชนสับสนหรือหลงผิดเกี่ยวกับชนิดของสินค้าหรือบริการ หรือสับสนหรือหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดหรือความเป็นเจ้าของสินค้าหรือบริการ เป็นเครื่องหมายที่ต้องห้ามรับจดทะเบียนตามบทมาตราดังกล่าว

เครื่องหมายเสียงจะต้องส่งคำบรรยายลักษณะของเสียงและส่งตัวอย่างเสียงซึ่งอยู่ในรูปที่นายทะเบียนสามารถเปิดฟังได้มาให้ด้วย นอกจากนี้ยังอาจส่งตัวอย่างอื่น ๆ มาให้ด้วยก็ได้ เช่น โน้ตดนตรี เป็นต้น ตัวอย่าง การใช้โน้ตดนตรีที่ใช้ในคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายเสียงในต่างประเทศ เช่น

ส่วนตัวอย่างของคำบรรยายลักษณะของเสียงในคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายเสียงในต่างประเทศ เช่น “เครื่องหมาย คือ เสียงคนพูดว่า “ดีท ดีท ดีท ดีท” ด้วยเสียงแหลมสูง โดยคำว่า “ดีท” ครั้งสุดท้ายเสียงสูงกว่า ดังกว่า และลากยาวกว่าคำว่า “ดีท” 3 ครั้งแรก (the mark consists of a sound. The mark consists of a person speaking in a very high-pitched voice, saying "DEET! DEET! DEET! DEET!" with the final word being at a higher pitch, louder, and held for a longer period than the first three.)” ใช้กับบริการด้านความบันเทิงบนอินเทอร์เน็ต (ยื่นขอจดทะเบียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา) เป็นต้น

ตัวอย่าง เครื่องหมายเสียงที่ได้รับการจดทะเบียนในต่างประเทศ ได้แก่ เสียงสิงโตคำรามของภาพยนตร์ในเครือ MGM เสียงระฆังเริ่มต้นรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ NBC เป็นต้น

ประการที่สองการปรับปรุงขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการจดทะเบียนให้มีความชัดเจนและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

เป็นการยกเลิกบทบัญญัติที่ห้ามขอจดทะเบียนสำหรับสินค้าต่างจำพวกกันในคำขอจดทะเบียนหนึ่งฉบับโดยยกเลิกมาตรา 9 วรรคสอง ซึ่งเป็นระบบหนึ่งคำขอหนึ่งจำพวก ดังนั้น คำขอจดทะเบียนหนึ่งฉบับจะขอจดทะเบียนสำหรับสินค้าต่างจำพวกก็ได้ และยกเลิกการจดทะเบียนเครื่องหมายชุด โดยยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนเครื่องหมายชุดในมาตรา 14 และมาตรา 50 ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ขอจดทะเบียนและประชาชน ประกอบกับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริดซึ่งในระดับสากลนั้นไม่มีการจดทะเบียนเครื่องหมายชุดแล้ว ทำให้สามารถแยกโอน แยกเจ้าของ แยกชุดได้

นอกจากนี้ยังลดระยะเวลาในขั้นตอนต่าง ๆ จากเดิม 90 วัน เหลือ 60 วัน เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ทั้งในการปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนที่สั่งให้แก้ไขหรือแสดงปฏิเสธ (มาตรา 15 วรรคสอง และมาตรา 17 วรรคหนึ่ง) การคัดค้าน (มาตรา 35 วรรคหนึ่ง) การโต้แย้ง (มาตรา 36) การอุทธรณ์ (มาตรา 27, มาตรา 31, มาตรา 37 และมาตรา 60) ส่วนเดียวที่ยังคงเอาไว้ 90 วัน คือ เรื่องการฟ้องคดีต่อศาล และยังมีเพิ่มระยะเวลาจาก 30 วัน เป็น 60 วัน ในกรณีที่นายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นสมควรรับจดทะเบียนและแจ้งให้ผู้ขอมาชำระค่าธรรมเนียม (มาตรา 40) หรือกรณีปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียนในกรณีที่มีการขอต่ออายุและการขอต่ออายุนั้นไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎกระทรวงกำหนด นายทะเบียนสั่งให้ผู้ขอต่ออายุแก้ไขภายในกำหนด 60 วัน (มาตรา 50) และแก้ไขหลักเกณฑ์การต่ออายุการจดทะเบียน ซึ่งเดิมการต่ออายุ ผู้ขอจดทะเบียนสามารถขอต่ออายุได้ภายใน 90 วัน ก่อนวันสิ้นอายุ กฎหมายที่แก้ไขใหม่กำหนดให้สามารถขอต่ออายุได้ภายใน 3 เดือน ก่อนวันสิ้นอายุ และเมื่อสิ้นอายุแล้วขอต่ออายุได้อีกภายใน 6 เดือน แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่ม 20 เปอร์เซ็นต์ของค่าธรรมเนียมการต่ออายุ (มาตรา 54) ซึ่งกำหนดมาเพื่อให้สอดคล้องกับพิธีสารมาดริด และปรับปรุงขั้นตอนต่าง ๆ ให้ชัดเจนขึ้น

¹² อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3

ประการที่สาม กำหนดฐานความผิดอาญาขึ้นใหม่และกำหนดโทษทางอาญา

เป็นการกำหนดความผิดอาญาฐานใหม่ขึ้นสำหรับการนำที่บหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่จดทะเบียนไว้มาใช้สำหรับสินค้าของตนเองหรือของบุคคลอื่นเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น ซึ่งนำมากำหนดโทษไว้ในมาตรา 109/1 โดยกำหนดโทษไว้เท่ากับโทษของการปลอมเครื่องหมายการค้า คือ จำคุกไม่เกิน 4 ปี หรือปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เนื่องจากเป็นเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงจึงไม่เป็นปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า จึงได้บัญญัติฐานความผิดนี้และกำหนดโทษขึ้น เพราะการกระทำลักษณะนี้ก่อให้เกิดความเสียหายและอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

มีข้อสังเกตจากผู้เข้าร่วมประชุมว่า ข้อที่น่าพิจารณาประการหนึ่งในเรื่องการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่ถือเป็นการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า นั้น มีแนวความคิดว่าการละเมิดเครื่องหมายการค้า นั้นเป็นเรื่องการใช้โดยไม่มีสิทธิ แม้เป็นเครื่องหมายที่แท้จริงก็เป็นละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าได้โดยไม่ต้องบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมและไม่ขัดต่อสิทธิทางแพ่ง แต่เมื่อกฎหมายใช้คำว่าปลอมหรือเลียนเหมือนอย่างการปลอมเอกสารจึงทำให้ต้องมีการมาบัญญัติฐานความผิดเพิ่มเติมซึ่งน่าจะขัดกับสิทธิทางแพ่งเพราะเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ยอมความไม่ได้

ประการที่สี่ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติ

โดยมีการเพิ่มค่าธรรมเนียมทุกรายการหนึ่งเท่า และปรับเปลี่ยนวิธีการคิดค่าธรรมเนียมในส่วน of ค่าขอจดทะเบียน การจดทะเบียน และการต่ออายุ โดยเปลี่ยนจากคิดเป็นรายการสินค้าอย่างเดียว เป็นคิดเป็นรายการสินค้าและเป็นจำพวก โดยการคิดเป็นจำพวกเพื่อให้สอดคล้องกับการคิดค่าธรรมเนียมภายใต้พิธีสารมาดริด เช่น ถ้าในสามส่วนนี้มีการขอแต่ละจำพวก 1 ถึง 5 รายการจะคิดเป็นรายสินค้ารายการละ 1,000 บาท ถ้าในจำพวกนั้นขอจดทะเบียน 3 รายการ จะคิดค่าธรรมเนียม 3,000 บาท แต่ถ้าสินค้าหรือบริการแต่ละจำพวกขอจดทะเบียนมากกว่า 5 รายการ จะคิดเหมาเป็นจำพวก ๆ ละ 9,000 บาท

ประการที่ห้าการปรับปรุงกฎหมายโดยเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) ว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ

พิธีสารมาดริด คือ ความตกลงระหว่างประเทศที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักกระหว่างประเทศ ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกหรือ WIPO เป็นพิธีสารที่อำนวยความสะดวกในการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ โดยแทนที่ผู้ขอจะต้องขอจดทะเบียนในหลาย ๆ ประเทศก็ยื่นคำขอทีเดียว คือที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะส่งคำขอไปที่องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกหรือ WIPO ชำระค่าธรรมเนียมด้วยเงินสกุลเดียวคือ ฟรังก์สวิส และใช้ภาษาเดียว โดยให้เลือกว่าจะใช้เป็นภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศสหรือสเปน ซึ่งประเทศไทยเลือกใช้ภาษาอังกฤษประเทศไทยเข้าเป็นภาคีพิธีสารฉบับนี้แล้วเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2560 เป็นภาคีสมาชิกลำดับที่ 99 โดยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีตั้งแต่วันที่ 7 พฤศจิกายน 2560 เป็นต้นไป สมาชิกพิธีสารมาดริดในอาเซียนมีอยู่ทั้งสิ้นในปัจจุบันจำนวน 8 ประเทศ เหตุที่ประเทศไทยต้องเข้าเป็นสมาชิกพิธีสาร

มาดริดเนื่องจากว่าในความตกลงของอาเซียนเพื่อที่จะจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาว่า ประเทศสมาชิกจะต้องเข้าเป็นภาคีของพิธีสารมาดริดซึ่งอำนวยความสะดวกในการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศและเข้าเป็นภาคีสมาชิกของความตกลงกรุงเฮกซึ่งเป็นสนธิสัญญาที่อำนวยความสะดวกสำหรับการยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบระหว่างประเทศ

ผู้ขอจดทะเบียนจะยื่นขอจดทะเบียนภายใต้พิธีสารมาดริดหรือจะยื่นขอจดทะเบียนในแต่ละประเทศที่ประสงค์จะได้รับความคุ้มครองตามรูปแบบเดิมก็ได้ หากยื่นคำขอจดทะเบียนภายใต้พิธีสารมาดริดและเลือกขอรับความคุ้มครองในประเทศต่าง ๆ ที่เป็นภาคีกว่า 100 ภาคีสมาชิก เมื่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาส่งคำขอไปที่ WIPO เพื่อให้ WIPO กระจายคำขอไปยังประเทศนั้น ๆ ประเทศดังกล่าวได้รับคำขอแล้วก็จะพิจารณาภายใต้กฎหมายภายในของตัวเองว่าจะรับจดทะเบียนหรือไม่ บางประเทศอาจรับจดทะเบียน บางประเทศอาจไม่รับจดทะเบียนก็ได้ เป็นกระบวนการที่อำนวยความสะดวกในการยื่นคำขอจดทะเบียนไปยังประเทศต่าง ๆ ประโยชน์ของพิธีสารมาดริด ก็คือ ใช้ภาษาเดียวคือภาษาอังกฤษ เป็นทางเลือกนอกเหนือจากการจดทะเบียนตามระบบภายในประเทศนอกจากนี้ยังขอขยายความคุ้มครองไปยังประเทศอื่น ๆ ได้ภายหลังแต่ละประเทศเมื่อตรวจสอบแล้วจะต้องแจ้งการปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนภายใน 1 ปี หรือ 18 เดือนก็ได้ ขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศเลือกใช้ระยะเวลาไหนของประเทศไทยเลือกใช้ระยะเวลา 18 เดือน ถ้าไม่แจ้งสำนักระหว่างประเทศภายใน 18 เดือนนี้จะถือว่ารับจดทะเบียนโดยอัตโนมัติ กรณีเป็นการทำให้การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ารวดเร็วยิ่งขึ้น ถ้าแต่ละประเทศพิจารณาตามกฎหมายของประเทศตนเองแล้วเห็นว่าควรปฏิเสธคำขอ ก็แจ้งสำนักระหว่างประเทศ สำนักระหว่างประเทศก็จะแจ้งไปยังผู้ขอจดทะเบียน หลังจากนั้นผู้ขอจดทะเบียนก็ต้องอุทธรณ์ภายใต้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศนั้น ๆ ยังมีกระบวนการอุทธรณ์ กระบวนการฟ้องศาล เป็นปกติพอเข้าสู่กระบวนการภายในแล้วถ้าพิจารณาแล้วเห็นสมควรรับจดทะเบียนก็แจ้งสำนักระหว่างประเทศ ถ้าอุทธรณ์แล้วปฏิเสธก็ต้องแจ้งสำนักระหว่างประเทศเช่นเดียวกัน เป็นขั้นตอนกรณีที่สำนักระหว่างประเทศตรวจสอบคำขอแล้วเห็นว่าครบถ้วนถูกต้อง แต่ในกรณีที่เห็นว่ามีข้อบกพร่อง สำนักระหว่างประเทศก็จะแจ้งให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาแก้ไขคำขอภายในสามเดือน จะมีทั้งกรณีที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะต้องแก้ไขเอง หรือกรมทรัพย์สินทางปัญญาจะต้องแจ้งให้ผู้ขอดำเนินการแก้ไข ถ้าไม่แก้ไขในเวลา 3 เดือน ก็ถือว่าละทิ้งคำขอ แต่ถ้าแก้ไขจนครบถ้วนก็จะไปสู่กระบวนการที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ก็จะมีการรับจดทะเบียนที่สำนักระหว่างประเทศของ WIPO

บทบัญญัติในส่วนของระบบมาดริดอยู่ในมาตรา 31 ซึ่งมาตรา 31 กำหนดให้เพิ่มหมวด 1/1 เรื่องการจดทะเบียนภายใต้พิธีสารมาดริดขึ้นมาหลักการสำคัญของพิธีสารมาดริด คือหลักการสิ้นสุดไปซึ่งความคุ้มครอง หรือหลัก Central Attack คือโดยปกติเครื่องหมายการค้าภายใต้พิธีสารมาดริดจะอิงคำขอพื้นฐานหรือทะเบียนพื้นฐานที่ใช้ในการยื่นคำขอ ถ้าทะเบียนพื้นฐานหรือคำขอถูกปฏิเสธหรือถูกเพิกถอนภายในห้าปีนับแต่วันจดทะเบียนระหว่างประเทศ จะถือว่าคำขอที่ยื่นไปยังประเทศต่าง ๆ สิ้นสุดไปด้วย

คำขอภายใต้พิธีสารมาดริดไม่ได้กำหนดว่าต้องตั้งตัวแทนผู้ยื่นคำขอจึงสามารถยื่นได้เองหรือจะตั้งตัวแทนก็ได้ แต่เมื่อใดก็ตามที่เกิดปัญหาพอเข้าไปในกระบวนการภายในของแต่ละประเทศแล้ว อย่างเช่นต้องเข้ามาในประเทศไทยแล้ว ต้องมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเครื่องหมาย แก้ไขรายละเอียดอื่น ๆ

ส่วนนี้เป็นไปตามกฎหมายไทยก็ต้องตั้งตัวแทนปกติเรื่องเครื่องหมายที่เหมือนคล้ายกับของต่างประเทศ ก็มีกรณีที่เราไปเห็นเครื่องหมายที่โด่งดังในต่างประเทศแล้วนำมาขอจดทะเบียนที่ประเทศไทยก็มีการร้องขอให้เพิกถอน โดยเจ้าของในต่างประเทศก็สามารถพิสูจน์ว่าเขามีสิทธิดีกว่าผู้ที่เอามาจดทะเบียนในประเทศไทย

นอกจากการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศภายใต้พิธีสารมาดริดแล้ว ยังมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวอีก เช่น พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับขบพบัญญัติมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 พ.ศ. 2560 รวมทั้งยังมีการออกกฎหมายลูกเพื่อรองรับกระบวนการปฏิบัติงาน เช่น กฎกระทรวงการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าภายใต้พิธีสารมาดริด พ.ศ. 2560 ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา 4 ฉบับ ได้แก่

1) ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง กำหนดแบบพิมพ์และวิธีการยื่นคำขอจดทะเบียนและคำขออื่นๆ ภายใต้พิธีสารมาดริด

2) ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง กำหนดแบบพิมพ์หนังสือแจ้ง หนังสือเรียก และหนังสืออื่นใดภายใต้พิธีสารมาดริด

3) ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง กำหนดค่าดำเนินการในต่างประเทศภายใต้พิธีสารมาดริด

4) ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง กำหนดแบบพิมพ์และวิธีการยื่นคำขอให้บันทึกการจดทะเบียนระหว่างประเทศแทนการจดทะเบียนในราชอาณาจักร และคำขอจดทะเบียนในราชอาณาจักรที่ได้แปลงมาจากทะเบียนระหว่างประเทศ

เป็นที่เห็นได้ชัดเจนว่า การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้าในครั้งนี้ได้เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นสำคัญ ทั้งในเรื่องการเพิ่มหลักการจดทะเบียนเครื่องหมายเสียง การปรับปรุงหลักเกณฑ์การพิจารณาลักษณะบ่งเฉพาะของเครื่องหมายภาพ เครื่องหมายรูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ และเครื่องหมายเสียง ตลอดจนการปรับปรุงเรื่องระยะเวลาในการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า รวมทั้งการกำหนดหลักเกณฑ์รองรับการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศภายใต้พิธีสารมาดริดเพื่ออำนวยความสะดวกในการยื่นคำขอ และท้ายที่สุดมีการกำหนดความผิดอาญาฐานใหม่ขึ้นด้วย สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้แนวทางการปรับใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน สำหรับแนวทางการปรับใช้และตีความกฎหมายเครื่องหมายการค้าที่ปรับปรุงแก้ไขใหม่นี้คงต้องรอแนวคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษที่จะมีในกาลต่อไป

การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์¹³

สำหรับประเทศไทย กฎหมายลิขสิทธิ์ที่ใช้เป็นหลักอยู่ในปัจจุบันคือพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งใช้บังคับมาตั้งแต่ปี 2537 ซึ่งมีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว 2 ครั้ง โดยพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 แต่ก็ยังไม่เพียงพอ โดยมีการจัดเตรียมร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ. ... เพื่อปรับปรุงแก้ไขขบพบัญญัติเกี่ยวกับข้อยกเว้น

¹³เนื้อหาสาระสำคัญของหัวข้อนี้นำเสนอโดยนางสาวทักซอร สมบูรณ์ทรัพย์ นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักกฎหมาย กรมทรัพย์สินทางปัญญา

การละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการ และร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ .....) พ.ศ. .... ซึ่งปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับข้อจำกัดความรับผิดของผู้ให้บริการและการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก หรือ WCT

ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ .....) พ.ศ. .... ที่อยู่ระหว่างการยกร่างแบ่งออกเป็น 2 ฉบับ ดังนี้ คือ

ฉบับแรก ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ .....) พ.ศ. .... ในส่วนของข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการ

ฉบับที่สอง ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อจำกัดความรับผิดของผู้ให้บริการและการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก

มีรายละเอียดอันควรพิจารณาดังนี้

ประเด็นแรก ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... ในส่วนของข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการ

ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฉบับนี้ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว และอยู่ระหว่างดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 77 โดยจัดทำข้อมูลสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

บทบัญญัติเกี่ยวกับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการนี้ได้มีการนำไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 แล้วตั้งแต่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์โดยพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ในมาตรา 32 (9) และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2558 แล้ว โดยกำหนดข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับการทำซ้ำหรือดัดแปลงเพื่อประโยชน์ของคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ อันเนื่องมาจากความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน สติปัญญา หรือการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่น ซึ่งกำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การทำซ้ำหรือดัดแปลงนั้นต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไรอย่างใดก็ตาม บทบัญญัติมาตรา 32 (9) ดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญามาราเคช โดยกำหนดผู้ได้รับประโยชน์กว้างกว่าสนธิสัญญามาราเคช แต่กลับกำหนดข้อยกเว้นไว้แคบกว่า นอกจากนี้ ยังไม่มีข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับการเผยแพร่งานที่ได้จัดทำขึ้น ทำให้องค์กรที่ทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของคนพิการไม่สามารถนำสำเนาที่ได้จัดทำขึ้นไปแจกจ่าย เพราะอาจเข้าข่ายเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ รวมทั้งปัจจุบัน หนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้ยังมีอยู่อย่างจำกัด จึงมีการจัดเตรียมการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการอีกครั้ง

แนวความคิดของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการนี้เป็นไปเพื่อเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวกับประโยชน์ของคนพิการในการเข้าถึงงานลิขสิทธิ์เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญามาราเคช (Marrakesh Treaty) โดยสนธิสัญญามาราเคชเป็นความตกลงระหว่างประเทศขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกที่จะให้มีการแลกเปลี่ยนงานลิขสิทธิ์ในรูปแบบที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้มากยิ่งขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกในการ

เข้าถึงงานที่มีการโฆษณาแล้วสำหรับคนตาบอด คนพิการทางการเห็น และผู้ที่มีความบกพร่องในการอ่าน สนธิสัญญาอาราเคซมุ่งเน้นในเรื่องคนพิการที่เกี่ยวกับเรื่องทางสายตาให้ประโยชน์แก่บุคคลสามกลุ่ม คือ คนตาบอด คนพิการทางการเห็น คือ เห็นได้เลือนราง และคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ โดยคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึงคนที่ไม่สามารถเข้าถึงสื่อหรืองานอันมีลิขสิทธิ์ในลักษณะปกติได้ มีความพิการในบางอย่าง เช่น มือสองข้างขาดไม่สามารถหยิบจับหนังสือเปิดได้หรือมีปัญหาในเรื่องการอ่าน ที่เรียกกันว่า ดิสเล็กเซีย (dyslexia) คือเวลาที่มองเอกสารตัวหนังสือจะกลับกันไปหมดทำให้ไม่สามารถสะกดได้ ซึ่งลักษณะนี้จะเรียกว่าคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งต้องใช้หนังสือรูปแบบพิเศษสำหรับการเรียนรู้พิเศษ โดยสนธิสัญญาอาราเคซกำหนดให้รัฐภาคีบัญญัติกฎหมายภายในเพื่อรองรับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อให้คนตาบอด คนพิการทางการเห็น และคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ ซึ่งมีประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาอาราเคซแล้ว 34 ประเทศ สำหรับประเทศไทย สภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบให้ประเทศไทยสมัครเข้าเป็นภาคีแล้วเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2560 ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติว่าด้วยข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการตามมาตรา 32 (9) อีกครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาอาราเคซต่อไปโดยร่างพระราชบัญญัติที่จะมีการแก้ไขต่อไปนั้นจะมีสาระสำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ 1 กำหนดประเภทของความพิการที่ได้รับประโยชน์โดยร่างที่ผ่านการพิจารณาของกฤษฎีกาแล้วยังคงให้ความคุ้มครองกับผู้ได้รับประโยชน์ที่กว้างกว่าสนธิสัญญาอาราเคซ กล่าวคือ ได้แก่คนพิการผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยินสติปัญญา การเรียนรู้หรือความบกพร่องอื่น โดยเพิ่มลักษณะของผู้พิการที่ได้รับประโยชน์เข้าไปคือ ผู้มีความบกพร่องทางการเคลื่อนไหวที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์

ส่วนที่ 2 กำหนดองค์กรที่ได้รับประโยชน์จากข้อยกเว้นนี้ จากมาตรา 32 (9) เดิมที่กล่าวถึงองค์กรหนึ่งคือ “องค์กรผู้จัดทำ” มีการอภิปรายกันว่า องค์กรผู้จัดทำนี้ไม่สื่อความหมาย จึงมีการแก้ไขเปลี่ยนคำใหม่ เป็น “องค์กรที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการยอมรับ” เพื่อให้ตรงกับสนธิสัญญาอาราเคซมากขึ้น เพราะสนธิสัญญาอาราเคซ ข้อ 2 (ซี) ใช้คำว่า Authorized or Recognized by the government ซึ่งมีความหมายว่าหน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการรับรู้โดยหน่วยงานของรัฐว่าเป็นหน่วยงานที่ทำงานเพื่อคนพิการ เพราะฉะนั้นมูลนิธิในประเทศไทยที่มีอยู่ทั้งหมดในปัจจุบัน ถ้าเป็นมูลนิธิที่ทำงานกับคนพิการ หรือบริษัทธรรมดาที่มีกิจกรรมที่ส่งเสริมโดยตรงสำหรับคนพิการก็สามารถที่จะใช้ประโยชน์จากข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการได้ทั้งสิ้นทำให้การกระทำขององค์กรที่ทำงานเพื่อประโยชน์ของคนพิการได้รับข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์นี้ด้วย โดยสามารถเผยแพร่สำเนาที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของคนพิการ รวมทั้งสำเนาที่ได้รับจากองค์กรผู้จัดทำในประเทศหรือต่างประเทศ

ส่วนที่ 3 กำหนดเงื่อนไขของการกระทำ เป็นการปรับปรุงเล็กน้อยในเรื่องถ้อยคำเนื่องจากมีการเรียงมาตราใหม่ แต่หลักการยังเหมือนเดิมคือการกระทำจะต้องเป็นการกระทำที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรและต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 32 วรรคหนึ่ง คือ ไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของกินสมควรรวมทั้งที่แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นมาก็คือสิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งสำเนาที่ได้จัดทำขึ้นตามข้อ 1

(ข้อ 1 เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่มีการโฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยชอบด้วยกฎหมาย และตัวองค์กรที่ทำซ้ำหรือดัดแปลงต้องได้งานนั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมาย)ซึ่งเห็นว่าถ้าทำเสร็จแล้วก็ต้องให้สิทธิอีกประการหนึ่ง เพราะไม่อย่างนั้นจะไม่มี การเผยแพร่ผลงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้เลย

อีกสองหลักการที่เหมือนเดิมคือกำหนดให้การใช้ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ของคนพิการยังบังคับกับนักแสดงได้โดยอนุโลม และให้รายละเอียดต่าง ๆ ไปอยู่ในประกาศกระทรวงพาณิชย์

ประเด็นที่สอง ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ...ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อจำกัดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการและการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ขององค์กรทรัพย์สินทางปัญญาโลก หรือWIPO Copyright Treaty1996 (WCT)

สันติสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกเป็นสันติสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประสงค์จะยกระดับการคุ้มครองงานลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล โดยเพิ่มระดับการคุ้มครองให้แก่งานอันมีลิขสิทธิ์มากกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเบิร์น ปัจจุบันมีประเทศเข้าร่วมเป็นภาคีแล้วทั้งหมด 96 ประเทศ

การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์ในส่วนนี้เป็นเรื่องข้อจำกัดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ และมาตรการทางเทคโนโลยี ซึ่งมีการแก้ไขปรับปรุงมารอบหนึ่งแล้วในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 และมาแก้ไขอีกครั้งหนึ่งในครั้งนี้ สำหรับการแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 มีการแก้ไขทั้งหมด 7 เรื่อง ดังนี้

1. เพิ่มบทบัญญัติว่าด้วยข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์กรณี First Sale Doctrineซึ่งเป็นการจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนาอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย สามารถที่จะทำได้โดยไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ซึ่งเป็นไปตามแนวคำพิพากษาและเป็นแนวทางของ First Sale Doctrineที่ใช้กันอยู่เป็นหลักสากล

2. เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ ซึ่งมีปัญหาในการบังคับใช้บางประการ เช่น ผู้ให้บริการไม่สามารถดำเนินการหรือปฏิบัติตามคำสั่งศาลที่ให้นางงานที่อ้างว่าได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากระบบคอมพิวเตอร์ เนื่องจากเซิร์ฟเวอร์ที่พบงานดังกล่าวอยู่ต่างประเทศ เป็นต้น กล่าวคือเมื่อศาลมีคำสั่งแล้ว กลับปรากฏว่าไม่สามารถนำงานที่อ้างว่าได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ได้จึงนำมาสู่การแก้ไขกฎหมายส่วนนี้อีกครั้งโดยคุณแนวของต่างประเทศซึ่งก็คือตามDigital Millennium Copyright Act หรือDMCAของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นระบบ Notice & Takedown และ ISP Safe Harbor มาใช้

3. เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการละเมิดข้อมูลการบริหารสิทธิ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของลิขสิทธิ์จะถือว่าเป็นข้อมูลการบริหารสิทธิ การไปลบเปลี่ยนแปลงข้อมูลดังกล่าวถือเป็นการละเมิดข้อมูลการบริหารสิทธิ

4. เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการทางเทคโนโลยี Password หรือชุดคำสั่งคอมพิวเตอร์ที่สั่งห้ามทำซ้ำ ห้ามพิมพ์เกิน 2 ครั้ง หรือให้ดูได้เฉพาะประเทศนี้ เป็นต้น ปัญหาคือในมาตรการทางเทคโนโลยีมีอยู่สองส่วนที่ต่างประเทศใช้กัน ส่วนแรกคือตัวเทคโนโลยีที่ใช้ในการคุ้มครองงานอันมี

ลิขสิทธิ์ กับส่วนที่สองคือ เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือ devices ที่นำมาเพื่อทำการ Hack กฎหมายของเรา ในปัจจุบันยังอยู่ที่การกระทำ อุปกรณ์คือตัวที่สำคัญ ครั้งนี้กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงเสนอร่างที่จะแก้ไขเรื่องมาตรการทางเทคโนโลยีรวมทั้งเพิ่มตัว devices เข้าไปด้วย

5. เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับธรรมสิทธิ (Moral Rights) ของนักแสดง เจ้าของลิขสิทธิ์มีธรรมสิทธิอยู่แล้ว แต่สิทธินักแสดงยังไม่ชัดเจน จึงมีการแก้ไขระบุให้นักแสดงมีธรรมสิทธิเช่นเดียวกัน

6. เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive damages) กรณีที่มีเจตนาละเมิดลิขสิทธิ์โดยทำให้งานอันนั้นสามารถเข้าถึงสาธารณชนได้อย่างแพร่หลาย ศาลก็สามารถสั่งให้จ่ายค่าเสียหายเพิ่มเติม ไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายในกรณีนั้นได้ ซึ่งหลักการนี้ไม่เคยมีมาก่อนในกฎหมายลิขสิทธิ์ และเป็นครั้งแรกที่เพิ่มเข้ามา

7. ปรับปรุงแก้ไขกรณีรับของกลางที่เป็นของที่ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์และทำลายสิ่งของที่ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ เดิมสิ่งของที่ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ ศาลสั่งให้ตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่เจ้าของลิขสิทธิ์บอกว่าไม่ยอมได้ จึงควรมีการสั่งให้รับหรือทำลายเพื่อให้ออกจากช่องทางการซื้อขาย แลกเปลี่ยนในเรื่องของการค้าไป

สาระสำคัญของการแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์โดยร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อจำกัดความรับผิดของผู้ให้บริการ และการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก แบ่งออกเป็นสามส่วนหลัก ๆ คือ

ส่วนแรก คือ แก้ไขอายุการคุ้มครองงานภาพถ่ายเพื่อให้สอดคล้องกับ WCT ซึ่งเป็นสนธิสัญญาเกี่ยวกับงานอันมีลิขสิทธิ์ซึ่งมีมานานแล้ว ซึ่งก็มีเรื่องเดียวที่ยังไม่ตรงคือเรื่องอายุความคุ้มครองของงานภาพถ่าย ใน WCT กำหนดว่าต้องไม่นำอายุความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตาม Berne Convention มาบังคับใช้ เพราะฉะนั้นจึงทำให้อายุความคุ้มครองในภาพถ่ายไม่นำ Berne Convention มาบังคับใช้ก็กลับไปใช้หลักทั่วไปก็คือตลอดอายุผู้สร้างสรรค์และหลังจากนั้นไปอีก 50 ปี โดยการแก้ไขก็เพียงตัดคำว่างานภาพถ่ายออกจากมาตรา 21 ซึ่งร่างที่แก้ไขมาตรา 21 จะบัญญัติว่า ลิขสิทธิ์ในงานโสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่ภาพให้มีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น แต่ถ้าได้มีการโฆษณาในงานนั้นในระหว่างระยะเวลาดังกล่าวให้ลิขสิทธิ์มีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

ส่วนที่สอง คือ ปรับปรุงแก้ไขข้อจำกัดความรับผิดของผู้ให้บริการคือ ISPSafe Harbor โดยการเสนอแก้ไขกฎหมายของกรมทรัพย์สินทางปัญญาจะพิจารณาจากแนวทางของ DMCA เป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับกฎหมายของ EUDirective แก่นที่สำคัญ ๆ ประการแรก คือ เงื่อนไขทั่วไปของผู้ให้บริการ หรือ Conditions for Eligibility หลักคือ ผู้ให้บริการถ้าต้องการจะได้ข้อจำกัดจากมาตรานี้จะต้องมีสองส่วนด้วยกัน คือ

ประการแรก ต้องมีนโยบายยกเลิกการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการทำละเมิดซ้ำและปฏิบัติตามนโยบายนั้นอย่างเหมาะสม ตัวผู้ให้บริการต้องใช้ความพยายามในระดับ Good Faith (หลักสุจริต) หรือระดับหนึ่งเพื่อจะป้องกันการละเมิดที่เกิดขึ้น ต้องมีการประกาศหรือตั้งนโยบายของตนเองก่อน แล้วต้องมีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นอย่างเหมาะสม

ประการที่สอง ผู้ให้บริการจะต้องดำเนินการก็คือนำมาตราการทางเทคนิคที่ได้มาตรฐานที่ไม่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายมากเกินไปแต่ตรงนี้ยังมีปัญหาอยู่อาจต้องปรับปรุงกันอีก หรืออาจต้อง

พิจารณาบททวนว่ายังควรระบุไว้หรือไม่ เพราะในเมื่อต่างประเทศเองก็ยังไม่มีการทางเทคนิคที่เรียกได้ว่าเป็นมาตรฐานอีกส่วนหนึ่งคือจะต้องไม่เป็นการไปกำหนดหน้าที่ของผู้ให้บริการในการ monitor ระบบของตนเองเพื่อตรวจสอบการละเมิด หมายความว่า ISP มีหน้าที่ที่จะต้องดูแลระบบของตนอย่าง Good Faith ก็เพียงพอแล้ว

ผู้ให้บริการมีอยู่ด้วยกัน 4 ประเภท

ผู้ให้บริการแบบแรก เรียกว่า ผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลาง หรือ Intermediary ยกตัวอย่าง ทูทีโอที หรือ 3bb ก็คือผู้ให้บริการประเภทให้เน็ตเวิร์คสำหรับข้อมูลคอมพิวเตอร์วิ่งผ่านไป ต้องไม่เป็นคนริเริ่มการส่งข้อมูลนั้นเองและการส่งนี้เป็นไปโดยอัตโนมัติแล้วก็ต้องไม่เป็นผู้กำหนดว่าใครจะเป็นคนรับข้อมูล และข้อมูลนี้ส่งผ่านไปโดยไม่มีการเก็บสำเนาข้อมูลเอาไว้เกินความจำเป็น ถ้าเข้าใจเนื้อหาเหล่านี้ถือว่าไม่ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายที่เป็นตัวเงิน

ผู้ให้บริการแบบที่สอง เรียกว่า ผู้ให้บริการการเก็บข้อมูลทางคอมพิวเตอร์เป็นการชั่วคราว หรือ Caching ต้องยอมรับกับเงื่อนไขทั่วไปและเงื่อนไขเฉพาะตามประเภทเงื่อนไขของ Caching คือ จะต้องไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของข้อมูลนั้น จากต้นทางเป็นอย่างไร ปลายทางก็ได้รับเป็นเช่นนั้น ถ้าต้นทางเปลี่ยนแปลงก็ต้องเห็นที่เปลี่ยนนั้น ถ้าดำเนินการตามนี้ก็ไม่ต้องรับผิดชอบค่าเสียหายที่เป็นตัวเงิน

ผู้ให้บริการแบบที่สาม คือ ประเภทผู้ให้บริการรับฝากข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือ Hosting โดย Hosting มีพื้นที่กว้าง ๆ แต่ยากจะดูว่าข้างในมีอะไรบ้าง จึงกำหนดว่าการที่จะได้ข้อจำกัดความรับผิดชอบจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขทั่วไป และเงื่อนไขเฉพาะคือตัว Hosting จะต้องไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ว่าข้อมูลในนี้มีการละเมิด และเมื่อรู้ก็ต้องรีบนำออกโดยไม่ชักช้า ตัวผู้ให้บริการ Hosting ต้องไม่ได้รับประโยชน์ทางการเงินโดยตรงจากการที่มีงานละเมิดนั้นอยู่ในระบบของตนเอง และต้องมีช่องทางการรับหนังสือแจ้งเตือน คือระบบ Notice & Takedown ถ้าได้ดำเนินการเหล่านี้แล้วจะได้รับประโยชน์จากข้อจำกัดความรับผิด

ผู้ให้บริการแบบที่สี่ เรียกว่า Search Engine คือผู้ให้บริการในการสืบค้นแหล่งข้อมูล ที่ตั้งเงื่อนไขที่ต้องมีคือ เงื่อนไขทั่วไปและเงื่อนไขตามประเภท ต้องไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรจะรู้อางานที่ตนนำมาจัดเรียงไว้เป็นงานละเมิด และไม่ได้รับผลประโยชน์ทางการเงินโดยตรงจากการกระทำนั้น มีช่องทางรับหนังสือแจ้งเตือน และเมื่อรู้ก็รีบนำงานออกจากระบบ นี่คือกระบวนการ Notice & Takedown ที่จะเพิ่มเข้ามา

โดยจะมีการแก้ไขเกี่ยวกับแจ้งเตือนเท็จ มาตรา 43/9 การโต้แย้งเท็จ มาตรา 43/10 คำสั่งศาลในกรณีที่ผู้ให้บริการยกข้อจำกัดความรับผิดได้ มาตรา 43/11 และมาตรา 43/12กฎหมายเดิมเขียนไว้ว่า ถ้าพบการละเมิดเกิดขึ้น เจ้าของสิทธิอาจไปร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งได้ แต่ร่างกฎหมายที่แก้ไขเหมือนอยู่ ๆ จะบอกว่าศาลมีคำสั่งได้ แต่เนื่องจากมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 ที่เกี่ยวกับกระบวนการนำงานออกหรือระงับการเข้าถึงงานที่เป็นการผิดกฎหมาย ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหนึ่งในงานประเภทดังกล่าว ในต่างประเทศนั้น แม้มีกระบวนการ Notice & Takedown ก็ไม่ตัดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในการฟ้องผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider: ISP) เป็นความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ หรือในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการทำละเมิด เจ้าของสิทธิ์สามารถฟ้องได้ โดยสามารถดำเนินการตามกระบวนการนี้ไปพร้อมกันก็ได้ กล่าวคือถ้าจะฟ้องเรื่องละเมิดลิขสิทธิ์ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้หากประสงค์เพียงแค่ระงับหรือปิดกั้น

เว็บไซต์นั้นให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ส่วนที่สาม คือ ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางเทคโนโลยีหรือ Technological Protection Measures: TPM เนื่องจากพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ในปัจจุบันกำหนดความผิดในเรื่องมาตรการทางเทคโนโลยีไว้ แต่ไม่ได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการหลีกเลี่ยงมาตรการดังกล่าวนั้นเป็นความผิดด้วยทำให้เกิดช่องว่างของกฎหมาย และบทบัญญัติมีความซ้ำซ้อนกับความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์โดยการทำซ้ำ จึงต้องแก้ไขการกำหนดความผิดในเรื่องดังกล่าวโดยคำนึงถึงประเภทของมาตรการทางเทคโนโลยีว่าให้ความคุ้มครองการควบคุมการเข้าถึงหรือรวมถึงการคุ้มครองสิทธิด้วย จึงมีการแก้ไขดังนี้

1. แก้ไขบทนิยามของ “มาตรการทางเทคโนโลยี” โดยร่างใหม่ ให้ความหมายว่า (1) มาตรการทางเทคโนโลยีสำหรับควบคุมการเข้าถึง ได้แก่ เทคโนโลยีซึ่งมีประสิทธิภาพที่ออกแบบมาเพื่อควบคุมการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิ่งบันทึกการแสดง หรือ (2) มาตรการทางเทคโนโลยีสำหรับคุ้มครองสิทธิ ได้แก่ เทคโนโลยีซึ่งมีประสิทธิภาพที่ออกแบบมาเพื่อคุ้มครองสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง

2. แก้ไขมาตรา 53/4 เรื่องบทกำหนดความผิดฐานละเมิดมาตรการทางเทคโนโลยี โดยกำหนดให้ชัดเจนว่า การหลีกเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยีซึ่งกระทำต่อมาตรการทางเทคโนโลยีสำหรับควบคุมการเข้าถึง ให้ถือว่าเป็นการละเมิดมาตรการทางเทคโนโลยี

3. เพิ่มฐานความผิดเกี่ยวกับอุปกรณ์ สำหรับมาตรา 53/6 โดยอุปกรณ์นั้นเป็นอุปกรณ์ที่มีขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยี หรือแม้มีประโยชน์อื่นแต่ประโยชน์อื่นนั้นมีอย่างจำกัด หรือได้มีการส่งเสริมการขาย หรือการทำการตลาดอุปกรณ์ดังกล่าวว่าใช้ในการหลีกเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยี

4. กำหนดอัตราโทษที่เกี่ยวกับอุปกรณ์โดยเพิ่มมาตรา 53/7 กำหนดข้อยกเว้นของการใช้อุปกรณ์ในการหลีกเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยี หากนำอุปกรณ์ไปใช้หลีกเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยีที่ควบคุมการเข้าถึงโดยเป็นการกระทำตามมาตรา 53/5 (2) (3) (4) (6) และเพิ่มมาตรา 53/8 กำหนดข้อยกเว้นของการใช้อุปกรณ์ในการหลีกเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยี หากนำอุปกรณ์ไปใช้หลีกเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยีที่คุ้มครองสิทธิโดยเป็นการกระทำตามมาตรา 53/5 (2) (6)

การแก้ไขกฎหมายสิทธิบัตร¹⁴

กฎหมายสิทธิบัตรที่กำลังดำเนินการแก้ไขจะมีสามส่วน ซึ่งทั้งหมดจะเป็นเรื่องสิทธิบัตรการประดิษฐ์ ส่วนเรื่องของการออกแบบนั้นจะมีร่างกฎหมายฉบับใหม่ ดังนั้นในขณะนี้ งานเกี่ยวกับการออกแบบยังอยู่ในหมวดสิทธิบัตร ซึ่งบางครั้งอนุโลมใช้สิทธิบัตรบางส่วน ไม่ครบถ้วน ทำให้เกิดความสับสน ประกอบกับประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีความตกลงกรุงเฮกว่าด้วยการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ (Hague Agreement Concerning the International

¹⁴เนื้อหาสาระสำคัญของหัวข้อนี้นำเสนอโดยนางสาวทักษอร สมบูรณ์ทรัพย์ นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักกฎหมาย กรมทรัพย์สินทางปัญญา

Registration of Industrial Designs) ทำให้มีพันธกรณีว่าต้องปรับปรุงกระบวนการทางกฎหมายหลายประการ จึงจะพิจารณาเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งในโอกาสต่อไป

ประเด็นสำคัญที่มีการเสนอแก้ไขปรับปรุงกฎหมายสิทธิบัตร กล่าวคือ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มี 3 กรณี ได้แก่

1. แก้ไขปรับปรุงขั้นตอนสาระสำคัญของการขอรับสิทธิบัตร
2. แก้ไขให้เป็นไปตามพิธีสารแก้ไขความตกลงทริปส์ด้านสาธารณสุข (Protocol Amending the TRIPS Agreement) (Doha Declaration)
3. การให้ความคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (Genetic Resources & Traditional Knowledge)

สิทธิบัตร แบ่งออกเป็น

1. สิทธิบัตรการประดิษฐ์ คุ้มครองการประดิษฐ์ 2 ประเภท คือ ผลิตภัณฑ์ และกรรมวิธี โดยมีระยะเวลาการคุ้มครอง 20 ปี

2. สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ จะคุ้มครองรูปร่างหรือรูปทรง ดังนี้ 1. ภายนอกของผลิตภัณฑ์ (Shape or configuration) 2. ลวดลายหรือสีของผลิตภัณฑ์ (Composition of lines or colors) ซึ่งจะแตกต่างจากการประดิษฐ์ตรงที่เป็นการคุ้มครองโครงสร้างภายนอกของผลิตภัณฑ์ ส่วนการประดิษฐ์เป็นการคุ้มครองโครงสร้างภายในของผลิตภัณฑ์ ระยะเวลาการคุ้มครอง 10 ปี

3. อนุสิทธิบัตร เหมือนกันในแง่ของการคุ้มครองลักษณะองค์ประกอบโครงสร้างหรือกลไกของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งกรรมวิธีในการผลิต แต่ต่างกันที่ เงื่อนไขในการพิจารณาคำขอ ระยะเวลาการคุ้มครอง 6 ปี ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละ 2 ปี

เรื่องขั้นตอนการขอรับสิทธิบัตรที่มีการแก้ไข กล่าวคือ เดิมเวลายื่นคำขอ เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบอย่างละเอียดและมีการสั่งแก้ไขเพื่อให้ชัดเจนก่อน ทำให้การประกาศมีความล่าช้าไม่มีกำหนดเวลาแน่นอน จึงพยายามปรับกระบวนการให้ประกาศโฆษณาได้เร็วเหมือนต่างประเทศ โดยกำหนดให้ประกาศโฆษณาเมื่อครบ 18 เดือน นับแต่วันยื่นคำขอรับสิทธิบัตร กฎหมายเดิมเมื่อมีการประกาศโฆษณา จะประกาศครั้งเดียวเจ้าของสิทธิหากประสงค์จะได้รับการจดทะเบียน ภายในห้าปีนับแต่นั้น เจ้าของสิทธิต้องมายื่นขอตรวจสอบการประดิษฐ์และเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านภายใน 90 วัน นับแต่วันประกาศโฆษณา ถ้าตรวจสอบการประดิษฐ์เรียบร้อยสมบูรณ์ไม่มีข้อขัดข้อง จะรับจดทะเบียนหรือออกสิทธิบัตรให้ ซึ่งถ้านับแต่เริ่มต้นจนได้รับการจดทะเบียนไม่สามารถกำหนดเวลาได้จึงมีการแก้ไขปรับปรุงโดยกฎหมายจะแก้ไขให้ในขั้นตอนการตรวจสอบเบื้องต้นจะไม่ต้องตรวจสอบละเอียดหรือลึกมาก มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ลดกระบวนการที่มีความซ้ำซ้อนล่าช้า หากมีการสั่งแก้ไขจะใช้เวลาในการแก้ไขเพิ่มเติมการประดิษฐ์ได้ภายใน 90 วันและขอขยายระยะเวลาได้ โดยมีการเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นในกรณีขอขยาย และเมื่อมีการประกาศโฆษณาแล้ว หากมีบุคคลใดประสงค์จะส่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบสามารถส่งข้อมูลมาประกอบการพิจารณาของผู้ตรวจสอบได้ และภายใน 3 ปี นับแต่วันยื่นคำขอ ผู้ขอรับสิทธิบัตรต้องยื่นขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์ ในขั้นการตรวจสอบการประดิษฐ์ หากพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วไม่มีข้อขัดข้อง จะประกาศว่ากรมทรัพย์สินทางปัญญาจะรับจดทะเบียนและให้เวลาคัดค้าน 90 วัน ถ้าไม่มีการคัดค้าน จะรับจดทะเบียนหรือออกสิทธิบัตรให้ต่อไป

ส่วนขั้นตอนของอนุสิทธิบัตรนั้น จะปรับปรุงไม่มาก โดยเพิ่มขั้นตอนบางอย่างเพื่อให้อนุสิทธิบัตรมีคุณภาพยิ่งขึ้น เพราะเดิมอนุสิทธิบัตรไม่ได้รับการตรวจเชิงลึก ทำให้มีการให้อนุสิทธิบัตรได้ แล้วมีการฟ้องเพิกถอนกันมาก ซึ่งเกือบทั้งหมดจะถูกศาลพิพากษาเพิกถอนอนุสิทธิบัตร สิ่งเพิ่มนั้นไม่เป็นเงื่อนไขว่าก่อนบังคับใช้สิทธิจะต้องมาตรวจสอบ เดิมจะให้ตรวจสอบความใหม่หลังจดทะเบียน 1 ปี ตอนนี้สามารถจะตรวจได้ตลอดอายุสิทธิบัตร ซึ่งกฎหมายใหม่นี้จะเปิดโอกาสให้ผู้ใดก็ได้สามารถมาขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์หลังจากที่รับจดทะเบียนไปแล้ว และขอได้ตลอดอายุอนุสิทธิบัตร

ยังมีปัญหาที่ศาลต้องพิจารณาคือ เนื่องจากในหลายประเทศการละเมิดสิทธิบัตรไม่มีโทษทางอาญา แต่ของไทยมีโทษทางอาญาและนิยมใช้มาตรการทางอาญาในการดำเนินคดี ในขณะที่มีการดำเนินคดีแล้วแต่อนุสิทธิบัตรนี้ยังไม่มีมาตรการตรวจสอบการประดิษฐ์ อาจมองได้ว่าการออกอนุสิทธิบัตรเช่นนี้ชอบหรือไม่ เพราะอาจทำให้เกิดปัญหาที่ศาลจะต้องเพิกถอน และแม้จะมีดุลพินิจให้ตรวจสอบก่อน ก็อาจเกิดปัญหาขึ้นว่าเป็นกระบวนการคู่ขนานจนทำให้ต้องมีการตีความหรือไม่ว่าจะบังคับใช้กระบวนการใดได้หรือไม่ อย่างไร

การบังคับใช้สิทธิ หรือ Compulsory Licensing: CL หลัก ๆ จะเป็นการแก้แค่กระบวนการปรับปรุงแบบกระบวนการให้เป็นขั้นเป็นตอนมากขึ้น ในกฎหมายที่เขียนหลัก Government Use ตามมาตรา 51 นั้น ไม่มีมาตราไหนที่บอกว่ายกเลิกได้ แต่ถ้าตามข้อตกลงทริพส์แล้วต้องยกเลิกได้ ถ้ามีเหตุจำเป็นและเหตุจำเป็นนั้นหมดไปแล้ว ซึ่งร่างที่ปรับปรุงแก้ไขจะกำหนดให้ศาลเป็นผู้พิจารณาว่าจะยกเลิกหรือไม่ เนื่องจากยกระดับผู้สั่งให้ทำ Government Use เป็นกระทรวง ไม่ใช่หน่วยงานที่เล็กกว่านั้น เพราะต้องการให้เป็นเรื่องของนโยบาย

สำหรับ Traditional Knowledge หรือ TK นั้น สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นในเวทีความตกลงระหว่างประเทศ คือ ต้องการให้สำนักงานสิทธิบัตร ทำหน้าที่เป็นจุดตรวจสอบในขณะที่มายื่นขอรับสิทธิบัตร ถ้ามีการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional Knowledge) และทรัพยากรพันธุกรรม (Genetic Resources หรือ GRs) ถ้ามีคนมายื่นขอสิทธิบัตรที่เป็นการใช้ TK กับ GRs คนที่ใช้ต้องระบุว่านำมาจากที่ใด ประเทศใดถ้าประเทศนั้นมีการกำหนดในกฎหมายภายในว่าคนที่จะนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ TK หรือ GRs ของเขาไปต่อยอดจะต้องทำความเข้าใจกับชุมชนนั้นก่อน ได้รับอนุญาตก่อนจึงจะนำไปต่อยอดได้ และหรือต้องไปตกลงแบ่งปันค่าใช้สิทธิหรือประโยชน์ที่ได้รับโดยชอบก่อน ซึ่งถ้าได้กำหนดไว้ นอกจากจะต้องระบุว่าเอามาจากไหน ต้องแนบข้อตกลงดังกล่าวมาให้อีกด้วย แต่ไม่ได้บังคับให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาต้องไปตรวจสอบเชิงลึกเอง ซึ่งหากรับจดทะเบียนแล้วปรากฏว่าผู้ขอไม่ได้แจ้งหรือไม่ได้ขออนุญาตประเทศต้นทางดังกล่าวก่อน ก็จะเป็นความผิดทางปกครอง แต่ไม่กระทบถึงความสมบูรณ์ของตัวสิทธิบัตร

สำหรับเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ จะแก้ไขในเรื่องขั้นตอนการจดทะเบียนและการชำระค่าธรรมเนียม โดยให้ชำระค่าธรรมเนียมครั้งเดียวตั้งแต่ต้น และเมื่อมีการยื่นมาจะมีการตรวจสอบเบื้องต้น เมื่อตรวจสอบเบื้องต้นเสร็จก็จะมีการตรวจสอบสาระสำคัญทันที โดยตรวจสอบความใหม่ไม่ใช่เฉพาะในประเทศแต่ดูฐานข้อมูลต่างประเทศด้วยซึ่งจะย้ายไปไว้หลังจดสิทธิบัตร ก่อนการจดสิทธิบัตรจะตรวจเฉพาะความใหม่ในประเทศเท่านั้น แล้วประกาศโฆษณาว่าจะรับจดทะเบียนเป็นเวลา 90 วัน ถ้าไม่มีผู้คัดค้านรับจดทะเบียน แต่ก่อนไปบังคับใช้สิทธิต้องมาขอให้ตรวจสอบความใหม่ในระดับสากลก่อน ถ้าตรวจแล้วใหม่ในระดับสากล ก็จะออกใบรับรองให้

นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงแก้ไขเรื่องการกระการพิสูจน์ในกรณีการฝ่าฝืนสิทธิตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรในกรณีการผลิตตามมาตรา 77 ซึ่งเดิมกำหนดไว้ว่า ในกรณีที่ผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตรในกรณีการผลิตผลิตภัณฑ์ของผู้ฝ่าฝืนสิทธิตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรของตนเป็นคดีแพ่ง หากผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงสิทธิบัตรพิสูจน์ได้ว่าผลิตภัณฑ์ที่จำเลยผลิตมีลักษณะเช่นเดียวกันหรือคล้ายกันกับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยใช้กรรมวิธีของผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยได้ใช้กรรมวิธีของผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงสิทธิบัตร เว้นแต่จำเลยจะพิสูจน์ให้เห็นเป็นอย่างอื่น อันเป็นบทบัญญัติที่มีการกำหนดการพิสูจน์ยังไม่ชัดเจนว่าผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์นั้นต้องเป็นผู้มีการกระการพิสูจน์ จึงมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ชัดเจนว่าในกรณีที่ฟ้องผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่ฝ่าฝืนสิทธิตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรในกรณีการผลิตผลิตภัณฑ์ ให้ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์นั้นเป็นผู้มีการกระการพิสูจน์ว่าผลิตภัณฑ์ที่ตนผลิตนั้นไม่ได้ใช้กรรมวิธีตามสิทธิบัตรที่ผู้ทรงสิทธิบัตรนั้นกล่าวอ้างแต่มีผู้เข้าร่วมประชุมให้ข้อสังเกตว่า ในกฎหมายสิทธิบัตรของต่างประเทศบางประเทศจะใช้คำว่าผู้ฝ่าฝืนสิทธิเป็นผู้มีการกระการพิสูจน์กรรมวิธีที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ ไม่ได้ระบุเจาะจงว่าเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ เนื่องจากเห็นว่าผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่ถูกกล่าวอ้างว่าฝ่าฝืนสิทธิตามสิทธิบัตรนั้นสามารถนำเสนอให้เห็นกรรมวิธีที่ตนใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์นั้นได้ง่ายกว่าผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรนั้น แม้จะเป็นผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ที่ถูกกล่าวอ้างว่าฝ่าฝืนสิทธิตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรในกรณีวิธี ก็สามารถติดต่อหรือหาข้อมูลเกี่ยวกับกรรมวิธีที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ตนนำมาจำหน่ายได้ง่ายกว่าผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร จึงน่าจะเป็นข้อที่ควรนำไปพิจารณาประกอบสำหรับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสิทธิบัตรฉบับที่กำลังปรับปรุงแก้ไขต่อไป

บทสรุป

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นความเปลี่ยนแปลงสำคัญเพียงบางส่วนที่ได้เกิดขึ้นแล้วสำหรับการพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเครื่องหมายการค้า กฎหมายลิขสิทธิ์ และกฎหมายสิทธิบัตรรวมทั้งแนวโน้มบางส่วนที่กำลังจะเกิดขึ้นกับการปฏิรูปกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทย ทั้งนี้โดยรัฐมีแนวความคิดที่จะให้มีการพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทยนั้นไปสู่ในมาตรฐานระหว่างประเทศในระดับสากล อันเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีความตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่กล่าวถึงมาทั้งหมดนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาได้มากขึ้นเพียงใดนั้นต้องพิจารณากันต่อไป นอกจากนี้ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่กล่าวมาข้างต้นย่อมส่งผลต่อแนวทางการตีความและการปรับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษาคดีทรัพย์สินทางปัญญาของศาลยุติธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงเป็นความท้าทายที่น่าติดตามผลต่อไปเช่นกัน

